

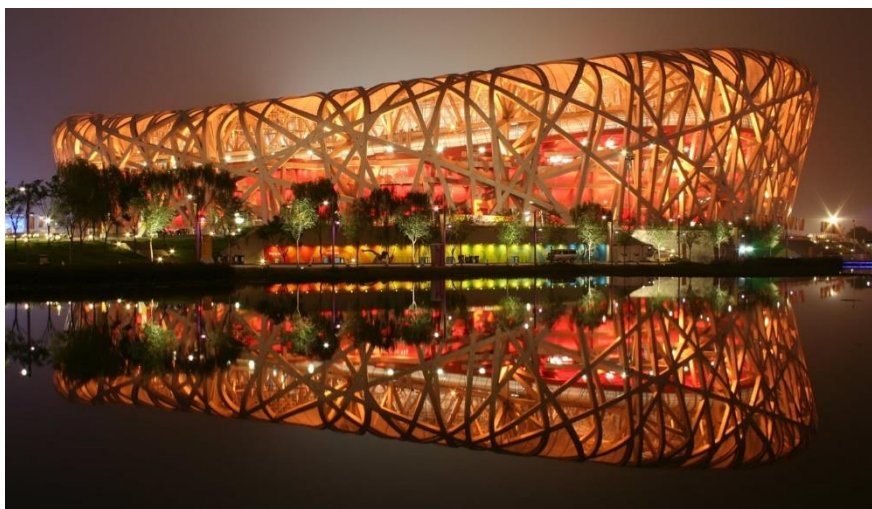

Když jsem viděl v roce 1986 Čínu poprvé, nebylo to v této zemi, ale cestou do Tokia v sovětském Chabarovsku, kde jsme měli dvoudenní stop over. Město leží na hranici, odděluje ho jen řeka Amur, ta byla tehdy tak rozvodněná, že byla široká více než šest kilometrů. Na druhé straně řeky se krčilo malé čínské provinční městečko. Malé mi jen přes řeku připadalo, když jsem viděl po letech Čínu doopravdy, tak jsem pochopil, že malé čínské město musí mít aspoň půl miliónu obyvatel. Z Chabarovsku jsme pak pokračovali vlakem do Nachodky, kde na nás čekala výletní loď Turkménia, která nás za tři dny dopravila na tokijskou Ginzu, kde jsme nedaleko kotvili. Co je zajímavé, tak asi o rok později po mém návratu, jsem četl v našich novinách, že se Turkménia, poté co na ni v noci vypukl požár, v Tichém oceánu potopila. Připomnělo mi to jinou historku z nepálské Pokhary, kdy jsme si v podhůří Himálájí objednali letadlo společnosti Budha Air a absolvovali asi hodinový vyhlídkový let nad Mont Everestem a dalšími zdejšími osmi tisícovkami. Chtěli jsme fotit, ale okna byla tak špinavá, že přes ně nebylo nic vidět. Naštěstí se nad námi kapitán letadla slitoval a pozval nás do kabiny, kde už se dobré fotky udělat daly. No ale teď k té podobnosti. Za tři měsíce jsem v našich novinách četl, že se letadlo společnosti Budha Air zřítilo nad Mont Everestem. No nevím, možná zapomněli umýt okna i u kapitána a narazili do nějaké hory. Kdybych byl pověřivý, tak už jsem s cestováním skončil.

Pro návštěvu a větší poznání této obrovské a nevšední Číny by to chtělo více než necelé tři týdny, které jsme před lety měli k dispozici my. Ale i tak se dají zvládnout ty nejzajímavější věci a člověk si udělá docela dobrý přehled. My jsme se pohybovali po trase Peking, Si-an, Šanghaj, Guilin a řeka Li, Hongkong a Macao. O tom že dvacáté první století je stoletím Asie už skoro nikdo nepochybuje a Čína je jeho hegemonem. Co se týká celkového HDP tak předstihla USA už v roce 2014 a stala se největší ekonomikou světa. Země si stále drží pozici nejlidnatější země na zeměkouli, i když jí dýchá na záda druhá Indie s velkou šancí ji předběhnout. Čína v poslední době trochu demograficky zpomalila a velký vliv na to má i politika komunistického státu, který se snaží už řadu let regulovat počty nově narozených minimálně i opatřením, že občanský průkaz zde dostává pouze první dítě v rodině, takže de facto další děti nejsou plnohodnotnými

svých Dějinách peloponéské války popsal dynamiku, která vedla k antické válce mezi Aténami, jejichž moc vzrůstala a dominující Spartou, u níž tyto změny vyvolávaly velké obavy. Na průřezu historií je doloženo, že většinou takový střet stávající a nastupující velmoci skončil válkou. Tak snad se světu podaří z této Thúkididovy pasti uniknout.

také dalo název, této mnoha tisíc kilometrů dlouhé obchodní cestě. V tomto čase roztržitá země s množstvím malých regionů a království se poprvé sjednotila až za dynastie Čchin, kdy se kolem roku 220 př. n.l. začala stavět Velká čínská zeď, která chránila zemi před nájezdy kočovníků ze severu. Byly navázány kontakty s Římskou říší. V dalších letech přicházely postupně další vládnoucí dynastie, země se také občas dělila a znovu sjednocovala a první zlatý věk přišel za dynastie Tchang na konci šestého století n.l., kdy se Čína stala nejbohatším státem v Asii a v následujících třech staletích došlo k velkému rozvoji obchodu, ale i umění a literatury. Období nepokojů se střídalo s obdobími klidu i v dalších staletích a v době Čingischána Čína neodolala vpádu Mongolů a jeho vnuk Kublajchán se stal čínským císařem. Po jeho neúspěšné invazi na japonské ostrovy se ale moc Mongolů začala postupně drobit, lidé se bouřili proti jejich krutovládě a za dynastie Ming byli Mongolové vyhnáni ze země. Za vlády Mingů v 15.-17.století byla také dokončena Velká čínská zeď. Vede od moře od hranic se Severní Koreou až do pouště Gobi. Nedávno jsem viděl v televizi jeden dokument BBC, který na trase Hedvábné stezky na kraji pouště Gobi ukazoval poslední úsek této zdi zakončený velkou pevností, která se částečně zachovala až do dnešních dnů. Uvádí se, že včetně odboček, měří skoro devět tisíc kilometrů. V roce 2009 Čína oznámila, že byly nalezeny další zbytky této stavby a její délka tak údajně činí (celkově včetně odboček) neuvěřitelných asi dvacet jeden tisíc kilometrů. Z vojenského obranného hlediska vedla zeď i hůře prostupným horským terénem a umožňovala velmi rychlé přesuny vojáků a materiálu do ohrožených oblastí. U země byla široká zpravidla 7-8 metrů s výškou 6-10 metrů a nahoře byla nejméně pět metrů široká, takže po ní mohl rychle jezdit i vůz s vojáky tažený koňmi. Každých několik set metrů byla zeď

občany státu. Po ukončení studené války a pádu berlínské zdi se USA staly hlavní světovou mocností. Čína ale za posledních více než třicet let neuvěřitelně hospodářsky i technologicky vyrostla a dere se razantně do popředí.

To kromě jiných věcí samozřejmě generuje pnutí mezi stávající a nastupující světovou mocností. Aspekty toho vztahu a alternativy jeho dalšího vývoje brilantně rozebírá kniha harvardského profesora Grahama Allisona Osudová past, která se inspiroje řeckým historikem Thúkididem, který ve

Čína patří k nejstarším světovým civilizacím a už více než dva tisíce let před naším letopočtem zde byla nesmírně vyspělá kultura, kdy v té době v centrální Evropě žilo obyvatelstvo převážně ještě v zemljankách. Byli to Číňané, kteří vynalezli kompas, papír, střelný prach a mnoho set let před Gutenbergem i knihtisk. Uměli vyrábět hedvábí už od starověku, kdy ho dodávali do Říma, podporovali obchod se Západem a dodávali nejrůznější žádané a potřebné zboží až do Evropy. Tím nejžádanější bylo hedvábí, které

zesílena věžemi, odhaduje se, že jich je celkem asi dvacet pět tisíc. V každé věži bylo útočiště pro posádku, sklady zbraní a potravin. Ve větší vzdálenosti od sebe byly kasárny a vojenská velitelství. K rychlému předávání zpráv sloužily strážním hlídkám kouřové signály. Zeď je největší turistickou atrakcí a to nejen v Číně, ale podle mě v celé Asii. Je pod patronací UNESCO a v roce 2007 byla zařazena mezi sedm největších divů světa. Je škoda přijet do Číny a

nenavštívit ji. Z Pekingu se tam dostanete asi po hodině cesty autem na sever.

V roce 1644 dobyli zemi Mandžuoové a jejich dynastie Čching se ujala vlády nad celou zemí. Vládla až do roku 1911. Za její vlády byly obnoveny hranice země, které panovaly za dynastie Tchang a do Číny patřilo i Mandžusko, Mongolsko, Tchajwan a Tibet. Nástup průmyslové revoluce, zejména v Anglii a Francii, znamenal mimo jiné i lepší zbraně a větší vojenskou převahu těchto zemí proti zbytku světa. Projevilo se to i poté, co Angličani začali dovážet i do Číny indické opium a této chorobné závislosti zde podlehlo až dvacet miliónů lidí. Císařství se tomu bránilo, v polovině 19.století došlo k několika opiovým válkám, čínský císař prohrál a byl nucen opiový obchod Angličanů tolerovat. Po vojenské porážce byla Čína nucena podstoupit Britům Hongkong, který se stal jejich korunní kolonií. Po několika protimandžuských povstáních byla v roce 1911 donucena dynastie Čching abdikovat a následně byla vyhlášena Čínská lidová republika. Byla tak ukončena pět tisíc let trvající monarchie. Prvním presidentem se stal Sunjatsen, zakladatel nacionálního hnutí Kuomintang. Po jeho smrti ho v čele hnutí vystřídal generál Čankajšek. Následovalo mnoho let nestability a politické nejednotnosti, kdy spolu o moc bojovali nacionalisté, komunisté a i stoupenci obnovení monarchie. Země mezitím musela čelit imperiálnímu Japonsku, které potřebovalo suroviny pro svůj průmysl a dělalo si nárok na Mandžusko. V letech 1937- 1945 probíhala

čínsko-japonská válka, která stála životy mnoho miliónů lidí. Po porážce Japonska, kdy druhá světová válka a společný nepřítel, na čas sjednotila Čínu, došlo k pokračování občanské války. Nakonec vyhráli Mao-Ce

Tungovi komunisté a Čankajšek se svými stoupenci utekl na ostrov Tchajwan. Moc se neví, že manželky Čankajška a Mao Ce-Tunga byly sestry. Mao Ce-Tung si nezadal s Hitlerem a Stalinem a za jeho vlády v Číně z různých důvodů (hladomor, perzekuce, popravy apod.) zemřelo mnoho desítek miliónů lidí. Obzvláště těžké to bylo za kulturní revoluce a tzv. rudých gard.

Naštěstí v sedmdesátých letech minulého století nastoupila země za Teng Siao- Pchinga cestu reformu a otevřela se světu. Dynamiku tohoto rozvoje si drží dodnes. V zemi je pořád vedoucí silou komunistická strana, ale reálná politika, kterou stát provozuje

by se dala označit jako státní kapitalismus. Výraznou pracovní silou je i armáda.

Čína je komunistická země, ale nábožensky je tady zastoupen buddhismus, taoismus, křesťanství, islám a konfucianismus. Pro zemi je typický hodně ten poslední - konfucianismus – je to více než jen náboženství. Představuje soubor pravidel, která stanovil už asi pět set let před naším letopočtem filozof a učitel Konfucius a která v zemi výrazně zakořenila. Jeho krédem bylo: „Nedělejte druhým to, co nechcete, aby oni dělali vám.“ Pokud by lidé na celém světě dodržovali pouze toto jediné pravidlo, bylo by všude lépe. Mezi hlavní zásady tohoto učení patří – spravedlnost, laskavost, pokora, upřímnost, pracovitost, důraz na vzdělání a respekt k rodině a předkům. Konfuciovy myšlenky se soustředí na člověka a praktický život a formulují zásady a principy lidského chování a žití. Filozofovy myšlenky překročily hranice země a například, když v době raného středověku v Koreji vládla dynastie ze sousední Číny, proniklo jeho učení silně i do této země. Dodnes klade Jižní Korea mimořádný důraz na vzdělávání a učitel zde má nadprůměrný respekt a úctu. Je to vidět na úrovni místních universit a současném postavení země ve světě, kdy určuje světové trendy v řadě průmyslových oborů.

Naše cesta začala v hlavním městě Peking, kde jsme strávili pár dnů. Tahle země nás překvapovala neustále po celou dobu až do konce našeho pobytu. Když jsem po první noci ve dvanáctipatrovém hotelu v centru brzy ráno před snídaní pohlédl z okna pokoje, nestačil jsem se divit. Pode mnou proudila řada aut v obou směrech, ale to co mě ohromilo, byl počet lidí na kolech, kteří mířili do práce. Kde jsem dohlédl viděl jsem lidi na kolech. Připadalo mi, že je jich asi tak milión, ale možná jich bylo jenom sto tisíc. Před stanicí veřejné dopravy jsem viděl obrovskou úschovnu kol. Všechna tato kola vypadala úplně stejně a já zprvu nechápal proč. Jedno kolo leželo na druhém a úschovna představovala jednu obrovskou vysokou mnohavrstvou hromadu stejných kol. Pak mi to konečně docvaklo, pomohlo mi k tomu vzdělání v oboru

počítačů a matematická teorie front. Tady jsem viděl frontu LIFO (Last In First Out) v praxi. Kdyby tady každý přijel jiným kolem, nedávalo by to žádný smysl, protože nebylo možné si to „své“ kolo z dané hromady vyhrabat. Takhle tady každý přijel ráno svým „maximálně oholeným bezblatníkovým kolem“ a

při odjezdu si vzal první dostupné „skoro stejné“ kolo z vrcholu hromady a odjel bez výčitek svědomí domů. Jiná logistika tady reálně nebyla možná a všichni tohle pravidlo (že mají pořád jiné kolo, než kterým přijeli) respektovali. Druhým překvapením bylo, hned brzy ráno vidět na ulicích a v četných zelených parcích spoustu lidí, kteří tady různě cvičili a to buď sami nebo v malých skupinkách a nebylo to jenom thai-či. Byl zde rovněž neuvěřitelný počet místních „ptáčníků“, kteří zde většinou v malých klíčkách „venčili“ své miláčky zpěváčky.

Peking se v minulých letech neuvěřitelně proměnil. Starý historický Peking rychle mizí a je to trochu škoda. K velkým změnám dochází pořád a největší byly v letech před OH 2008, kdy historické uličky s letitými domky mizely pod radlicemi bagrů, které nebouraly pouze jednotlivé domy ale rovnou celé ulice. Na jejich místě rostou nové moderní budovy a tvář starého Pekingu nenávratně mizí.

Naše početná česká výprava měla kromě českého průvodce po celou dobu také v každém místě (vždy po přeletu do dalšího města) regionálního čínského průvodce. Nedílnou součástí naší výpravy byl další Číňan, kterému jsme říkali „plukovník“. Usnadňoval život našim průvodcům, staral se o nás jako o vlastní, abychom se někde neztratili či nezatoulali. Byl to takový komunistický „sekuriták“. Když nás někdo z místních příliš obtěžoval, tak se k němu otočil a hrdelním neznámým dialektem na něho zařval několik ostrých slov. Jejich význam jsme neznali, ale účinek byl dokonalý. Dotyčný měl náhle děs ve tváři a upaloval odsud tak rychle, že už jsme ho nikdy nespatriili. Plukovníka, který se většinou pohyboval na konci naší často roztahané skupiny, jsme si tak v tom čínském mumraji skoro „zamilovali“ a bylo nám líto, když nás v Guilinu před odletem do Hongkongu musel opustit, asi už do tohoto kapitalistického města s odlišným politickým systémem nedostal vycházku.

Turista si v Pekingu přijde na své. V četných restauracích může ochutnávat nejen pekingskou kuchyni (a kachnu) ale i speciality sečuánské a kantonské. Je tady spousta barů, kavárniček a hudebních klubů. Můžete tady v divadlech vidět různá akrobatická představení, jejichž vrcholné kousky nikde jinde na světě neshlédnete. Zážitkem je pekingská opera, která je méně abstraktní než tokijské kabuki divadlo. Budete obdivovat rozlehlé Náměstí nebeského klidu, jemuž vévodí mauzoleum Mao Ce - Tunga. Tady si můžete vystát dlouhou frontu nebo vám průvodce zařídí, že vaše skupina může za určitý poplatek předběhnout ty davy Číňanů, kteří se přijeli na svého vůdce podívat z nejrůznějších koutů země. Vidíte dokonalý business, perpetuum mobile na peníze. Spočívá v tom, že si Číňan koupí za přiměřený obolus daleko od vchodu kytičku pro svého Maa, vystojí si třeba i pár hodin frontu, dostane se dovnitř a položí kytičku k jeho katafalku. Ještě než otočí hlavu a odchází, objeví se vedle voják v uniformě, vezme kytičku, předá ji obchodníkovi a ten ji opět hned venku prodá některému z četných zájemců ve frontě. Pojistkou toho podnikání je, že nejbližší další květinářství je odhadem nejméně deset kilometrů daleko. U koho končí peníze nebylo jasné, ale fungovalo to celý den tak spolehlivě, že si asi na své přišli všichni. Odhaduji, že to za den průměrná kytička absolvuje tak padesátkrát. Ani bych se nedivil, kdyby ji na noc dali do vázy a ráno

opět už trochu olezlou poslali pracovat. K povinnostem návštěvníka patří prohlídka rezidence císařů v Zakázaném městě, hrobky dynastie Ming a Chrám nebes. Většina turistů chystajících se navštívit Velkou

čínskou zeď k ní přijíždí z hlavního města. V naší turistické výpravě jsme se těšili na vyhlášenou čínskou kuchyni, která má mnoho tváří a regionálně se liší. K obědu i večeři nás většinou posadili ke kulatým stolům tak po osmi a uprostřed byl veliký otočný tác, na který se většinou naservírovaly všechny pokrmy ke konzumaci. Každý si pak mohl tác otočit k sobě a nakládat si přiměřeně dle libosti, dokud bylo co. V naší výpravě bylo více lidí, na začátku se všichni ani neznali a pro sestavu u stolů nebyl žádný zasedací pořádek. My jsme byli tři přátelé a k nám si sedlo

dalších pět, mezi nimi i jedna docela povídavá profesorka práv z Prahy. Ta byla asi z domu zvyklá nepustit manžela moc ke slovu a hned jak si sedla, tak povídala a povídala. U stolu byla většina mužů a ti byli od rána už trochu vyhladovělí a tak se většinou místo společenské konverzace věnovali konzumaci

jídla a rychlému přitahování otočného talíře s pokrmy. Než se dotýčná dáma vypovídala, množství jídla na otočném podnose se výrazně zmenšilo a některé pokrmy už zmizely skoro úplně. Mysleli jsme, že nám ještě něco přinesou, ale nepřinesli. Nebylo to od nás asi úplně džentlmenské, ale než jsme si uvědomili, jak to tady bude fungovat, tak už bylo pozdě a jídlo bylo pryč. Ona dáma si už na večeři sedla jinam a všiml jsem si, že její hovornost výrazně poklesla a více se věnovala jídlu. Po pár dnech jsme opustili Peking

a po asi dvouhodinovém přeletu nás čekal nádherný Si-an, staré císařské město, které bylo sídlem jedenácti čínských dynastií. Největšího rozmachu město dosáhlo za Tchangů, dochovaly se zde staré neporušené hradby v celkové délce čtrnácti kilometrů. Dvanáct metrů vysoké bašty spočívají na soklech sahajících až do osmnácti metrů. Mezi významné zdejší památky se řadí Malá a Velká pagoda divoké husy, centrem islámské staré čtvrti je Velká mešita a nepřehlédnutelná je rovněž taoistická svatyně Chrám Osmi nesmrtelných. Ale turisté jezdí do Číny a do Si-Anu hlavně za terakotovou armádou. Je to přes 7000 hliněných vojáků, lučištníků a koní ve skutečné velikosti, kteří střeží klid hrobky sjednotitele země císaře Qin Shi Huangdiho. Nalézají se v několika vyhloubených obrovských jámách dnes už zastřešených, aby měli turisté k prohlídce maximální komfort. Si-an patří k nejstarším čínským městům a v minulosti zde začínala Hedvábná stezka. Město už před více než tisícem let mělo milión obyvatel a patřilo k nejbohatším městům na světě. Dnes je to obrovská megapole s počtem obyvatel, který se blíží Pekingu i Šanghaji. Měli jsme hotýlek uvnitř hradeb v centru a bylo příjemné zde posedět v četných restauracích a barech. Zde jsem poprvé ochutnal i víno čínské produkce, měli v nabídce jenom dvě značky, jedna se jmenovala Dragon Soul a druhá Great Wall. Chuťově bylo docela příjemné, ale nevím co do něho čínští chemici dali, druhý den nás

z něho bolela hlava. Jak se neustále zvyšuje životní úroveň zdejších obyvatel, ti nejbohatší si dopřávají maximálně možného dostupného luxusu a naučili se už hodně pít nejlepší zahraniční vína. Nesmírně kvete vzájemný obchod s Austrálií a Novým Zélandem a samozřejmě i s dalšími vyspělými nejen vinařskými státy světa a Evropy. Opustili jsme Si-an a po krátkém přeletu nás čekala Šanghaj. Dnes se uvádí, že má něco mezi šestnácti až dvaceti čtyřmi milióny (širší oblast) obyvatel. V době naší návštěvy zde bylo více než tisíc šest set mrakodrapů (počítají se budovy s více než dvaceti patry). Dnes už to bude zase o něco více. Vzpomněl jsem si na své starší volejbalové spoluhráče ze Zbrojovky Brno a jejich historický několikaměsíční zájezd do Číny v roce 1959. Nám bažantům „staří mazáci“ vykládali některé neuvěřitelné historky. Byli zde několik měsíců a hrající trenér Karel Láznička, mistr světa a nejlepší smečar mistrovství světa 1956 v Paříži zde prováděl s cílem zvýšení úrovně čínského socialistického volejbalu i některá instruktážní školení a tréninky. Samozřejmě kromě řady soutěžních utkání. Jedno se hrálo v Šanghaji na fotbalovém stadionu, uprostřed se postavilo volejbalové hřiště a soupeřem Zbrojovky bylo reprezentační mužstvo Číny. Brno vyhrálo a utkání tehdy na fotbalovém stadioně sledovalo neuvěřitelných šedesát tisíc diváků. Byl to dlouhodobý světový rekord, který skoro vyrovnali až před pár lety Poláci, kteří na domácím světovém šampionátu, jedno utkání udělali venku a měli asi padesát tisíc návštěvníků. Starší spoluhráči pak často vzpomínali na dvě věci – nejlepším jídlem, co zde jedli byla údajně neuvěřitelně připravená a ochucená slepice v čokoládě. Druhým bylo, že Karel Láznička učil čínské trenéry a metodiky správnému odbíjení vrchem obouruč (prsty). Na tréninku předtím si poranil šlachy na pravé ruce a předváděl to s pokrouceným malíčkem a prsteníčkem. Když měli údajně Číňané asi za dva týdny na dalším

instruktážním tréninku předvést, jak techniku zvládli tak povídali a předváděli: „Odbíjení prsty oběma rukama nám šlo docela dobře, máme jenom problém, neumíme dobře nastavit polohu pravého malíčku a prsteníčku. Karle, můžeš nám to ještě jednou ukázat?“ Už po první prohrané opiové válce a podepsané nangkingské smlouvě musela císařská Čína udělat vůči Británii ústupky a jedním z nich bylo, že Šanghaj dostal speciální status města volného obchodu a kromě

Britů to přilákalo spoustu obchodníků také z Japonska, USA a Francie, kteří se zde trvale usadili. Znamenalo to velký obchodní rozvoj celé oblasti. Dnes má město nejvyšší HDP z celé země, největší kontejnerový přístav na světě a největší metro aspoň podle délky linek v kilometrech. Není zde příliš mnoho starých památek, ale panuje zde bujný noční život v řadě nočních klubů a barů. Dominantou města je nábřeží Bund s velkolepými koloniálními budovami a mrakodrapy bank, hotelů a obchodních společností. Na protějším břehu tady vyčnívá 632 metrů vysoká Šanghaj Tower, ve své době nejvyšší budova světa postavená 2014. Jednou z hlavních tepen města je Nankingská třída. My jsme zde spali dvě noci a v neděli dopoledne se v těchto končinách procházeli a byl tady o poznání větší klid než v pracovní dny, pokud se v Šanghaji dá o klidu vůbec mluvit. Díval jsem se zrovna do nějakého výkladu a hlavu jsem měl otočenu tímto směrem. Moje žena byla asi dvacet metrů za mnou a tu uviděla jak pár metrů ode mě hned za rohem vyšlo asi pět

školaček, které jsem já samozřejmě hned neviděl. Když mě uviděly, byly to asi nějaké venkovanky, které byly poprvé ve městě a kterým škola zaplatila za výhru ve vědomostní soutěži o předsedovi Maovi výlet do Šanghaje, tak propukly při pohledu na mě v neuvěřitelný chechtot a ukazovaly si na mě a hlavně na můj nos prstem a mohly se smíchy potřhat. V životě asi neviděly nic většího než něco žlutého a vysokého nejvýše sto šedesát centimetrů, což je průměrná předrevoluční výška Číňana mužského pohlaví.

A čínský nos má taky úplně jiné proporce. Ještě po letech, když si na to moje žena vzpomene, začne se smát a říká, že je věčná škoda, že mě s těmi školačkami nestihla vyfotit. K nejhezčím místům k návštěvě patří Chrám Nefritového (Jadeitového) Budhy a překrásné zahrady YuYuan z doby Mingů. Je dobré zde přijít hned po ránu, kdy je tady největší klid. Když si nakonec dáte šálek čaje v úchvatném čajovém pavilonu Huxingting, bude to dobré zakončení procházky. Na tyto zahrady mám i jednu méně milou vzpomínku. V době naší návštěvy platily v různých čínských oblastech různé druhy bankovek. Pokud jste chtěli platit hotově a v zahradách a jinde to bylo tenkrát běžnější než platba kartou, museli jste si vyměnit někde platné bankovky. Udělali jsme to na ulici i v Pekingu a nebyly žádné problémy. Průvodce nás tenkrát moc nevaroval před nepoctivci a tak jsem si před vstupem do zahrad vyměnil nějakou částku, která naštěstí nepředstavovala měsíční příjem dnešního šanghajskeho ajťáka. Občas jsme se zastavili u nějakého krámků a koupili nějakou drobnost. Když jsem chtěl zaplatit první menší nákup, tak mi prodavač sdělil, že moje bankovka je falešná a neplatí. Pochopil jsem, že jsme naletěli. Když jsem se otočil, měl jsem dokonce pocit, že onoho falešného „směnárníka“ ještě vidím v houfu Číňanů deset metrů před obchůdkem. Viditelně mu nestačilo, že nás „ošukal“ ještě si to

přišel „užít“, aby nás viděl, jak se budeme tvářit, až nám to dojde. Ale možná to nebyl on a jen jsem si to namlouval, konec konců našinci připadají všichni Číňané skoro stejní.

Opustili jsme Šanghaj a po tříhodinovém přeletu nás čekala čarokrásná řeka Li a město Guilin. Je centrem neuvěřitelné malebné krasové oblasti, kterou když vidíte, tak si myslíte, že taková krajina na celé zeměkouli snad nemůže ani existovat a že jste asi na Marsu nebo jiné planetě. Tyto krasové útvary, malebné zelené vápencové kopce vyrůstají z roviny a nepřevyšují výškou většinou dvě sta metrů a vyskytují se i ve městě. Plavba po řece Li je neskutečným zážitkem. Vidíte pahorek Fubo, Horu sloního chobotu, která svým tvarem připomíná slona pijícího z řeky a krápníkové jeskyně (jeskyně rákosové píšťaly). Mělká řeka se klikatí mezi strmými vysokými kopci a z četných výletních lodí během asi šestihodinové plavby směrem na jih do Yangshua, pozorujete neuvěřitelné tvary, na jejichž vzezření se podepsaly přírodní živly. Vidíte krajinu jihočínské venkova s vesnicemi, rýžovými políčky, buvoly a bambusovými háji.

Vidíte starého rybáře na bambusovém voru, který loví ryby s pomocí cvičených kormoránů. Nasazuje jim na krk obojek, který jim nedovoluje rybu spolknout. Když pták třímá v zobáku rybu, rybář jej vytáhne z vody a rybu mu sebere. Na voru na tyči má kormoránů hned několik a za chvíli má na lodi v ošatce hodně ryb. Plavba je často spojená s obědem a zahraniční návštěvníci platí za lístek vyšší ceny než domorodci. Sedíte na palubě a kocháte se neskutečnými výhledy do krajiny. Dáte si nějaký drink a když už nevíte čeho byste se napili, můžete ochutnat místní pálenku z láhve, uvnitř které je naložený had. Rozloučili jsme se s naším plukovníkem a zamířili do Hongkongu, který patří k největším světovým finančním a obchodním centrům. Leží převážně na poloostrově Kowloon a přilehlých ostrovech při ústí Perlové řeky, která se zde vlévá do Jihočínského moře. Má vysokou míru autonomie, vlastní měnu a ústavu, centrální čínská vláda odpovídá pouze za zahraniční politiku a obranu. Zdánlivě se tady od roku 1997, kdy poslední britský guvernér odplul domů, nic nezměnilo, přesto si nemůžete nevšimnout i v centru města pár míst za vysokým plotem, kde se producují i desítky čínských vojáků.

Po skončení stoleté doby pronájmu mezi Brity a Číňany v roce 1997 se pevninská vláda smluvně zavázala, že současný místní kapitalistický systém i životní styl bude na zdejším území platit dalších padesát let. Město je od roku 2018 spojeno s bývalou portugalskou kolonií Macaem a městem Ču-chaj 55 kilometrů dlouhým mostem, který patří k nejdelším na světě. Před dostavbou mostu dopravovaly turisty do oblíbeného Macaa rychlé lodi na vzduchovém polštáři, které dosahovaly rychlost

až 70 km za hodinu. Zdejší nové letiště otevřené v roce 1998 patří k největším na světě. Má snad největší terminál pro cestující, jaký jsem kdy viděl, s visutou střechou a hlavní halou dlouhou asi 1600 metrů. S kamarádem Jirkou a mojí ženou jsme si zdejší pobyt ještě o pár dnů prodloužili, abychom si více Hongkong užili a hlavně se podívali do Macaa, které má díky portugalské minulosti zcela jiný historický ráz.

Celá oblast patří k nejlidnatějším na světě a v centru na ulicích to cítíte až fyzicky. Přesto je tady pár míst, která stojí za shlédnutí. Je tady obrovské akvárium s velkými i menšími rybami, jedno z největších na světě. Pěkný je výlet na horu Victoria Peak (554 m), ze které jsou báječné výhledy na přilehlé zátoky a ostrůvky. Nejhezčí pláže najdete na ostrově Lamma, kam nesmí vjíždět auta. Pokud si chcete připomenout staré časy, navštivte rybářskou osadu Lei Leu Mun s množstvím dobrých restaurací. A pro golfisty je tady i několik pěkných hřišť. Pro našince je neobvyklý místní ptačí trh, Číňané ptáčky milují a občas s nimi jdou ven na procházku, jako my Češi s pejsky. Je jich tady velký výběr, jsou v malých klíčkách a můžete si pro ně dokoupit nejrůznější ptačí zob. Ve městě je také spousta buddhistických a taoistických chrámů, k nejznámějším patří rozlehlý Wong Tai Sin.

Pokud chcete uniknout horku a ruchu velkoměsta přesuňte se do Hongkongského rozlehlého parku, plného zeleně, jezírek s vodními ptáky, fontán a četných restaurací. Je zde také řada atrakcí a zábavních parků. Do jednoho takového jsme zavítali, když jsme předtím poobědvali v jednom čínském fast foodu. Moji ženu zaujala vystřelovací rampa, která dvojici na sousedících sedačkách, každá je široká asi třicet centimetrů, takže je to velikost spíše na menší čínský zadek, vyveze asi čtyřicet metrů vysoko, a volným pádem pustí dvojici sedaček dolů. Já jsem kdysi v roce 2004 na světové výstavě v Hannoveru absolvoval něco podobného v obráceném gardu, kde vás to vystřelilo asi 40 metrů vysoko a pak to pomalu s vámi sjelo zase dolů. Pamatoval jsem si, i když jsem jinak skoro pro každou srandu, že to zase tak blažený zážitek nebyl a tak jsem řekl, že tentokrát nejdu. Jirka, který vlastně moji ženu k této lehkovážnosti přemluvil, řekl, že tedy půjdou oni dva. U turniketu stál mladý Číňan a prodával lístky, Eva šla, zaplatila a vešla první. Mezitím se vyvezla nahoru jedna mladá čínská dvojice a při sešupu dolů příšerně ječela. Jirka, najednou povídá: „Mě po tom obědě není nějak dobře, já nepůjdu. Nechci, aby ze mě cestou dolů něco vypadlo.“ Myslel jsem, že Eva přeleze zpátky plůtek a sama nikam nepoletí. Ale moje žena překvapila a hrdinsky pronesla, že ona teda jede. Číňan ji dal do dvojice s mladou místní ženou, na které bylo vidět, že tuto atrakci absolvuje tak desetkrát měsíčně a ptá se mojí ženy kantonskou angličtinou: „Kolikrát už jste to tady jela?“

Eva odpověděla, že je tady poprvé a to pro změnu zbledl Číňan. Ale dopadlo to dobře, pomalý výjezd do nebes a volný střemhlavý pád k zemi, ale těsně nad zemí se sedačka zastavila. Moje žena nonšalantně vystoupila a pak už si jen užívala našich obdivných pohledů. Být v Hongkongu a nezavítat do Macaa, by byla neodpustitelná škoda. My jsme tady byli v době než postavili přes moře zdejší super most a tak jsme asi hodinový výlet tam a zpět absolvovali s „raketou“, rychlou lodí vznášející se velkou rychlostí na vzduchovém polštáři. Za klidného

moře je to docela příjemné, večer zpátky, kdy už více foukalo a byly vyšší vlny, nás to už docela vytřepalo. Macao je koloniální Portugalsko v Asii. První jejich námořní vyslanci, absolventi královské námořní akademie v Lagosu, kterou z peněz templářů, vybudoval Jindřich Mořeplavec, bratr portugalského krále,

se po dohodě s čínským císařem v oblasti usadili již počátkem 16.století. Nebyli tak agresivní jako Britové, Francouzi a Holanďané a vydrželi zde obchodovat dalších skoro pět set let. Město bylo Portugalskem Číně vráceno až v roce 1999. Macao je dnes město turistiky a hazardu s množstvím kasin a heren, které mají otevřeno nepřetržitě. Navrchu na kopci ční stará pevnost Fortaleza do Monte, která po staletí úspěšně odolávala útokům dalších koloniálních zemí. Její mohutné staleté hradby se starými děly vypadají dodnes impozantně. Do svahu pod pevností bylo vyhloubeno Muzeum Macaa se spoustou zajímavých exponátů. Dominantou starého města je Ruínas de Sao Paulo, impozantní průčelí kdysi velkolepé katedrály, kterou zde založili japonští křesťanští konvertité, kteří museli uprchnout z vlasti před represemi místních vládců. Katedrála vypadá dnes jako po zemětřesení, ale pravdou je, že v roce 1835 vyhořela a její průčelí bylo po požáru podepřeno sloupy, aby se nezřítilo. Ve starém městě najdete spoustu koloniálních budov a staveb. K nejhezčím patří starý guvernerský palác a také protestantský hřbitov. Polovina příjmů Macaa pochází z hazardu a jeho centrem je hotel Lisboa, který vám může připomínat hlavně zevnitř některé hotely v Las Vegas s hracími automaty, ruletou, black jackem a bakaratem. Ve městě se pořádají každý týden koňské a

chrtí dostihy, golfové hřiště v okolí hostí soutěže PGA. Druhou pevností na druhé straně města, která sloužila k obraně před pevninskou Čínou je Guia a maják stejného jména. Samostatnou kapitolou je místní kuchyně. Když zde dorazili první kolonisté, oblast byla neosídlená a Portugalci si vařili jídla dle svých receptů, ale využívali u toho čínské suroviny, bylinky z jihovýchodní Asie, koření z Goy a Moluk a

také Afriky. Výsledkem je neuvěřitelně chutná kuchyně, která je vzájemným mixem té portugalské a zejména kantonské. Příležitost to posoudit má turista v nesčetných místních restauracích. K nejznámějším

zdejších jídlům patří tacho (zimní kotlík z hovězího, vepřového a kuřecího masa a čínské uzenky), bacalhau (solená a sušená treska) podávaná s asijskými ingrediencemi na nejružnější způsoby, velmi oblíbené je kari z krevet a africké kuře (marinuje se v česneku, chilli a kokosovém mléce a následně se peče v troubě). Téměř výhradně se zde podávají lokálně pěstovaná portugalská vína. Je vidět, že obyvatelům Macaa se tento portugalsko-čínský mix za staletí promítl do genů a dožívají se zde na světě nejvyššího průměrného věku dožití (počítáno pro muže i

ženy) a to je 85 roků. Macao má podobně jako Hongkong vysoký stupeň autonomie a nezávislosti na centrální moci. Ale evidentně se to finančně komunistům vyplácí. Naše anabáze se chýlila ke konci a Jirka před odletem začal nakupovat dárky pro svoji rodinu, kterou nechal vyjímečně tentokrát doma, i když jsme často jezdili společně. Ještě si k tomu na tržišti přikoupil

další velký kufr, aby měl dostatek úložného prostoru. Já po zkušenostech před dvaceti lety z Jihoafrické republiky, kdy jsem se zhlédl v krásných, ale těžkých ebenových sochách zulského krále a královny a stálo mě to při odletu z Kapského města asi dvacet tisíc za 20 kg nadváhy mých zavazadel u letenky s British Airways, jsem se držel zpátky a nákupy jsem šetřil a Jirku varoval. Ale tak, jak je zkušenost nesdělitelná (a

každý z nás to poznal minimálně u vlastních dětí), tak jsem pochopil i já, že si to Jirka musí prožít na vlastní kůži. Přijeli jsme na letiště, na přepážce ho zvážili a sdělili mu, že má doplatit asi dvacet dva tisíc korun. Jirka mi chtěl otevřít kufr a něco mi tam nacpat, ale pohled na váhu mu napověděl, že u nás žádnou rezervu nemáme a tady se nechytne. Nezbylo mu, než otevřít svoji příruční tašku a dva kufry a začít u check-in před zraky asi padesáti lidí přebalovat. Bylo to ale velké dilema, když zjistil, že za jeden kilogram dárků

„strašně výhodně“ nakoupených na tržišti za dvě sta korun, má najednou zaplatit o tisíc korun víc. Dělal co mohl, něco odhodil do koše ale na méně než osmnáct tisíc se nedostal. My jsme na něho u přepážky čekali, tehdy se ještě internetový check-in nedělal, a když jsme se dostali na řadu, tak nám úřednice sdělila, že letadlo už je vyprodané (i když jsme měli letenky v kapse) a v naší třídě nemá volná žádná sedadla. Málem jsme odpadli, ale po chvíli jsme si nechali zavolat šéfa, ať to nějak zařídí. Za deset minut přišel, už pomalu vyvolávali last call a zavírali gate začal se nám velice omlouvat. Byl to Číňan, ale omlouval se ve výrazném předklonu jako Japonce, a nesměle se nás zeptal, jestli by nám nevadilo, kdyby nás vyjíměčně umístili do třídy business, kde mají tři volná místa a to samozřejmě bez doplatku. Ani jsme nepředstírali, že se chceme poradit a hned jsme na to kývli.

Takže nakonec vše dopadlo skvěle a my si to vleže u francouzských vín a koňaků celou cestu domů užívali. Ale příště už jsme to s těžkými dárky nepřeháněli a Jirkovy nakupovací choutky výrazně opadly. Ještě pár slov ke zdejšímu golfu. V Číně je v současnosti více než pět set golfových hřišť. Hodně je v okolí metropolí jako Peking, Šanghaj, Šenžen, Guangzhou. Další v okolí Hongkongu, Hainanu a Yunnanu. Nejvíce je jich v oblasti Guandong, severně od Hongkongu a to více než 70. Za největší golfový resort na světě je považován zdejší Mission Hills Golf (Dongguang), který představuje 12 hřišť v prvotřídní kvalitě a s profesionálním zázemím. Hřiště nejsou levná, stahují k sobě velmi bohatou klientelu od Hongkongu, mají perfektní gríny a ferveje. Mission Hills je luxusní resort, kde každé hřiště nese jméno jednoho z významných hráčů světového golfu jako např. Nicklaus, Els, Faldo, Leadbetter a další. První hřiště v Číně vzniklo až v roce 1984 ve městě Zhongshan asi 50 km západně od Hongkongu. Prvním profesionálním golfistou byl Zhang Kian-Wei, který vyhrál PGA v Asii a v roce 2003 se stal prvním čínským výhercem European PGA Tour. V roce 1995 se konal v Pekingu první turnaj Volvo China Open. Proběhl v GC International v blízkosti hrobky Ming a Velké čínské zdi. V současnosti se hraje hodně profesionálních turnajů (PGA, LPGA a LIV) také v Hongkongu a Macau.

Čína jako nastupující světová velmoc dvacátého prvního století, země která již několik tisíc let patří k nejvyspělejší v světě a svojí kulturou výrazně obohatila celý svět, stojí rozhodně za návštěvu. A golfisté si tady určitě přijdou na své.

17/3/2024

先師孔子行教像

楊清欽捐刻

楊先生臺中縣少鹿鎮人，素崇孔
教，兼楊崇親會理事長，事業有成，
餘不忘參與社會福利慈善活動，捐
資助學，資助孔廟，實績良多。

楊清欽敬啟

一九九三年三月

